

บทนำรวม

รูปแบบการให้การศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้พิการและนักเรียนกลุ่มเสี่ยง Educational Model to Fulfill the Needs for Disabled and Students at Risk

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคน ให้มีความรู้คู่คุณธรรม สังคมมั่นคง มีพลังและเอื้ออาทร มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับนานาประเทศที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาติของตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในด้านต่างๆ นับรวมถึง ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งการที่จะพัฒนาให้มนุษย์มีคุณภาพได้นั้นต้องอาศัยการศึกษาในการช่วยให้คนในประเทศเกิดความรู้ความคิดอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ในระดับสากลเองก็ได้มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

แถลงการณ์ซาลามันกา เรื่องหลักการ นโยบาย และการปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ (Salamanca Statement on Principles, Policy and Practice in Special Needs Education) ซึ่งจัดโดยรัฐบาลแห่งประเทศสเปนร่วมกับองค์การยูเนสโก ณ เมืองซาลามันกา ระหว่างวันที่ 7-10 มิถุนายน 2537 เกี่ยวกับก้ามาตรฐานเรื่องการสร้างความเท่าเทียมกันในโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาส (Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities)

อนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ได้รับการส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและได้รับการยืนยันอย่างแข็งขันร่วมกับปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) ซึ่งระบุว่าผู้ด้อยโอกาสทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาตามที่พวกเขาต้องการ พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ สภาพแวดล้อมและความประสงค์ของเด็ก โรงเรียนต่างๆ ควรโอบอุ้มเด็กทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของสภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา หรือสภาพอื่นใดของพวกเขา กรอบนี้ได้รวมเด็กพิการ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กเร่ร่อน เด็กที่ใช้แรงงาน เด็กที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลหรือชนเผ่าเร่ร่อนและเด็กที่ตกออกกลางคัน เด็กตามกรอบนี้เรียกว่าผู้มีความต้องการพิเศษหรือกลุ่มพิเศษ ซึ่งหมายถึงเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ความต้องการทางการศึกษาของพวกเขาเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความด้อยโอกาส หรือความด้อยโอกาสนั้นเป็นอุปสรรคในการเรียน

อีกทั้งแผนปฏิบัติการระดับโลกด้านคนพิการ มีวาระเพื่อการปฏิบัติและก้ามาตรฐานเกี่ยวกับคนพิการ ในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการการป้องกันความพิการ การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อเพิ่มการมีโอกาสมและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการในสังคมและพัฒนาความเสมอภาคกับคนทั่วไปให้เกิดขึ้น

นอกจากนี้กรอบการปฏิบัติงานแห่งสหประชาชาติจากทะเลสาบบิวาสู่อสังคมนุรณาการที่ปลอดภัยจากอุปสรรคและตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิสำหรับคนพิการในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ.2546-2555 ได้จัดลำดับความสำคัญของเรื่องประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติใน 7 สาขา ดังนี้ 1) องค์กรช่วยเหลือตนเองของคนพิการและสมาคมผู้ปกครองของคนพิการที่เกี่ยวข้อง 2) ผู้หญิงพิการ 3) การค้นหา และการ

ดำเนินงานกับความพิการตั้งแต่แรกเริ่มและการให้การศึกษาสำหรับคนพิการ 4) การฝึกอบรมและการจ้างงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ 5) การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นและการขนส่งสาธารณะ 6) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก 7) การบรรเทาความยากจนด้วยโครงการเสริมศักยภาพ สร้างความมั่นคงทางสังคมและความยั่งยืนในการดำรงชีวิต

สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับระดับสากลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พ.ร.บ. การให้การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 นโยบายรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านโอกาส คุณภาพ และมาตรฐานและการมีส่วนร่วม ตลอดจนนโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้ผู้พิการเรียนฟรีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรี จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กพิการ 9 ประเภท อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาให้ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไป ยกเว้น มีความบกพร่องมากไม่สามารถเรียนร่วมได้ ก็จัดให้เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือจัดให้ได้รับการศึกษาทางเลือกในรูปแบบอื่นๆ อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จากนโยบายดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย คือการทำให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และมีเป้าหมายเฉพาะ คือ 1) พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เลี้ยงดูเด็ก ได้รับความรู้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ 2) เด็กและเยาวชนอายุ 6-17 ปี ทุกคน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพโดยมีทางเลือกที่หลากหลาย 3) ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าเรียนใน สถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มี คุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 4) ผู้ที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทสามารถเข้าถึงบริการการศึกษาและ ระบบสนับสนุนการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และ 5) ประชาชนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบสามารถได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเข้าถึงบริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนโยบายดังกล่าว ในเชิงสังคมวิทยาและจิตวิทยา มีความเห็นตรงกันว่าความแตกต่างของมนุษย์เป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการเรียนการสอนต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กมากกว่าที่เด็กต้องปรับให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งมวลและจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม จากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนเช่นนี้สามารถลดทอนการออกกลางคันลดทอนการซ้ำชั้นให้น้อยลง ลดความสิ้นเปลืองของทรัพยากร ความสิ้นหวังและการมีจิตใจที่คับแคบ ให้น้อยลง ทำให้ค่าเฉลี่ยของระดับความสำเร็จสูงขึ้น (UNESCO, 1994)

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ประกอบกับการดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2554-2559) ในการแก้ปัญหาสำคัญเร่งด่วนของประเทศและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2555-2558 ในประเด็นวิจัยหลักด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กผู้มีความสามารถพิเศษและผู้พิการ คณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการวิจัยรูปแบบการให้การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับ ผู้พิการและด้อยโอกาส เพื่อเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ

- 2.1 ศึกษาแนวทางและรูปแบบการให้การศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนออทิสติก
- 2.2 ศึกษาแนวทางและรูปแบบการให้การศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

3. ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการย่อย

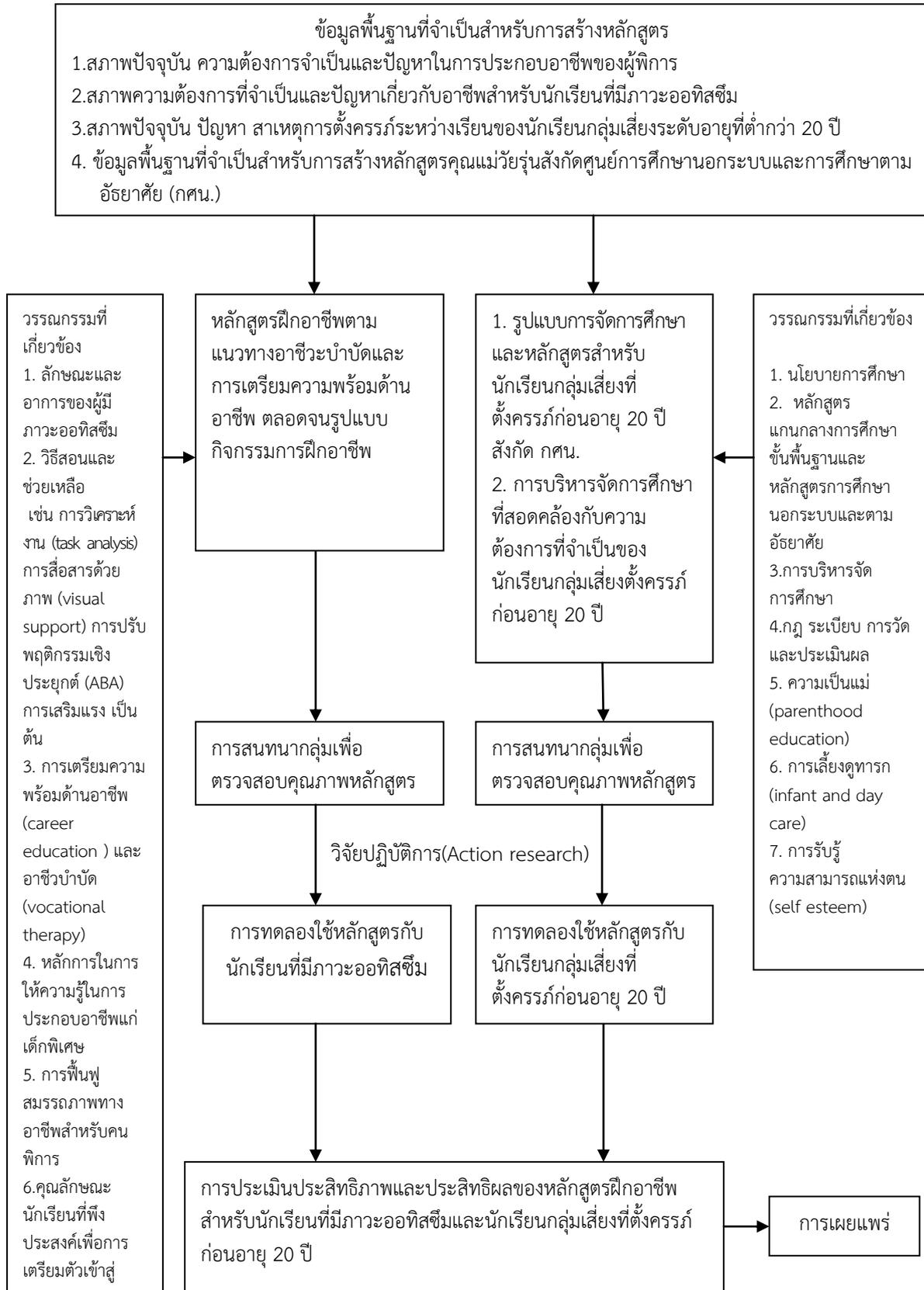
แผนงานวิจัยนี้ประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการ คือ โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม และ โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี ทั้งสองโครงการมีขอบเขตพื้นที่การวิจัยใน 20 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีทฤษฎีและสมมติฐาน ดังนี้

3.1 ความแตกต่างของมนุษย์เป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการเรียนการสอนต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความ ต้องการของเด็กมากกว่าที่เด็กต้องปรับให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน

3.2 มนุษย์เกิดมาพร้อมกับศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองไปสู่จุดสูงสุด การให้การศึกษา ฝึกอบรมและการให้โอกาสเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์

3.3 มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาและได้รับโอกาสมีแนวโน้มที่ช่วยเหลือมนุษย์ผู้อื่น อันเป็นการส่งต่อการพัฒนาความสมบูรณ์ละเอียดระดับจิตใจของมนุษย์สืบต่อไป

ความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อยทั้งสองโครงการดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงของโครงการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

แผนงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางและรูปแบบการให้การศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม และ 2) ศึกษาแนวทางและรูปแบบการให้การศึกษที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรเป็นกรอบแนวคิดของรูปแบบการให้การศึกษ ที่ประกอบด้วย การประเมินความต้องการจำเป็น การยกร่างหลักสูตรและ การทดลองใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิจัยมีขอบเขตการศึกษา กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 400 คน ครูผู้สอนงานอาชีพ 5 คน นักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม 8 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม 6 คน ส่วนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี จำนวน 1022 ผู้บริหารและครูผู้สอนนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า

ในปี 2557 มีผู้พิการทั้งสิ้นในประเทศไทยประมาณหนึ่งล้านห้าแสนคน โดยมากที่สุดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 578,397 คน คิดเป็นร้อยละ 40.33 และพบผู้พิการที่จดทะเบียนคนพิการและมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนทั้งสิ้น 90,857 คน ในกลุ่มนี้เป็นผู้พิการที่มีภาวะออทิสซึม 7,042 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.75 ของผู้พิการทุกประเภท ส่วนนักเรียน กลุ่มเสี่ยงที่หลุดจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งประเทศมีประมาณสี่แสนคน โดยในกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี จำนวนประมาณ 114,001 คน และพบนักเรียนกลุ่มนี้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 36,880 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้พิการพบว่าปัญหาการประกอบอาชีพของผู้พิการส่วนใหญ่ยังเป็นปัญหาในระดับปัจจัย เช่น เงินทุน ความรู้และทักษะในอาชีพ สวัสดิการต่างๆ การช่วยเหลือต่างๆ จึงยังคงเป็นการสงเคราะห์เพื่อให้ผู้พิการไม่เป็นภาระกับครอบครัวและสังคมมากนัก ตลอดจนทำให้ผู้พิการเห็นคุณค่าของตนเอง และมีความพยายามที่จะพัฒนาการประกอบอาชีพและผลงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึงให้กับผู้พิการยังเป็นความจำเป็นสำหรับความต้องการด้านอาชีพและปัญหาในการประกอบอาชีพสำหรับผู้มีภาวะออทิสซึม พบว่าการพัฒนาด้านอาชีพของผู้มีภาวะออทิสซึมเป็นความต้องการของผู้ปกครองและครูที่ดูแลนักเรียนเหล่านี้ และจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอาชีพเฉพาะสำหรับผู้มีภาวะออทิสซึมเพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถทำงานได้ สื่อสารและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และทำงานได้เหมาะสม สำหรับอุปสรรคที่สำคัญต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน คือระดับความรุนแรงของภาวะออทิสซึม

การศึกษาเจาะกรณีผู้ที่มีภาวะออทิสซึม ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านอาชีพและปัญหาในการประกอบอาชีพเพื่อนำมากร่างหลักสูตรพื้นฐานอาชีพ สำหรับผู้ที่มีภาวะออทิสซึม ได้หลักสูตร จำนวน 7 อาชีพ ได้แก่ 1) การประกอบปากกา 2) การประดิษฐ์สร้อยลูกปัด 3) การประดิษฐ์กิ๊บ 4) การประดิษฐ์พวงหรีด 5) การบรรจุขนมเพื่อจำหน่าย 6) การทำอาหารสำเร็จรูปสำหรับสุนัข และ 7) การทำอาหารสำเร็จรูปสำหรับแมว ด้านการเตรียมความพร้อมของครูในการทดลองใช้หลักสูตรพื้นฐานอาชีพพบว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด โดยครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในการสอน 4 ด้าน คือ การเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตามลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์งาน การใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล ตลอดจนการหาวิธีในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและพบว่า ผู้มีภาวะออทิสซึมกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีตามลำดับดังนี้ การประกอบปากกา การประดิษฐ์สร้อยลูกปัด การประดิษฐ์กิ๊บ การทำอาหารแมวและการทำอาหารสุนัข

ส่วนการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี จากการศึกษาข้อมูลด้านสภาพการตั้งครรภ์ของนักเรียนระดับอายุที่ต่ำกว่า 20 ปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด พบว่ามีนักเรียนที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี มีจำนวน 36,880 คน และจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1022 คน ด้านสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนที่ตั้งครรภ์มากที่สุดมีอายุ 18 ปี (23.87%) และมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุด คือ อายุ 16 ปี (21.41%) มีเพศสัมพันธ์กับคนรักมากที่สุด (72.41%) และส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (49.96%) หากนับรวมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งต้นและปลาย พบร้อยละ 61.54 และยังมีรายได้ (45.60%) โดยยังได้รับรายได้จากพ่อแม่ และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา (36.40%) ส่วนสาเหตุของการตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างคือ การไม่คุมกำเนิด (51.66%) และคิดว่ามีเพศสัมพันธ์แค่ครั้งเดียวไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ ปัจจัยทางด้านจิตใจที่มีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ คือ นักเรียนต้องการความรัก (23.03%) และการก้าวเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วขึ้นส่งผลให้สนใจเพศตรงข้ามเร็วขึ้น (21.63%) ซึ่งนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในที่สุด และพบว่าสารเสพติดในกลุ่มตัวอย่างเคยใช้มากที่สุด คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (65.18%) เคยถูกละเมิดทางเพศด้วยวาจาที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การเล่าเรื่องตลกลามก (19.74%) ถูกละเมิดทางเพศด้วยกิริยาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ มีคนแสดงสีหน้าที่เจ้าชู้ใส่ (25.15%) ถูกละเมิดทางเพศในวัยเด็กโดยการสัมผัสที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ถูกแตะเนื้อต้องตัว เช่น เสื้อผ้า ร่างกาย ผม แขน เป็นต้น (38.76%) สำหรับด้านการถูกละเมิดทางเพศอย่างรุนแรง คือ การถูกข่มขืน (ไม่ได้เต็มใจ) ตัวต่อตัวโดยเพื่อน หรือ คนรัก (57.53%) เพื่อนที่คบส่วนใหญ่ต่างมีแฟนและคนรัก (13.27%) ทำให้คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานไม่เสียหายอะไร (29.70%)

ด้านความรู้และทักษะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีควมจำเป็นสำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ตามลำดับดังนี้ ทักษะความเป็นแม่ (ร้อยละ 50.79) ความเป็นมาของชีวิต (ร้อยละ 12.12) การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ (ร้อยละ 11.26) การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับเรื่องเพศ (ร้อยละ 10.84) การวางแผนครอบครัว (ร้อยละ 8.30) และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 7.05) ตามลำดับ ด้านอาชีพและความต้องการช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่าย เงินสงเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 16.04 และการต้องการการมีอาชีพ

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นถือเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปใช้กำหนดกรอบการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมสำหรับสถานศึกษา เพื่อสถานศึกษาจะได้จัดหลักสูตรที่เหมาะสมในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น รายวิชาสุขศึกษา หรือ จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่ส่งเสริมสมรรถนะ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะการชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อไป เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรหรือรายวิชาสำหรับกับคุณแม่วัยรุ่นให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีข้อจำกัดมาก อันเนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเมื่อตั้งครรภ์ระหว่างเรียน ทางโรงเรียนจะให้นักเรียนพักการเรียนเพื่อไปคลอดก่อนและพบว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อนักเรียนพักการเรียนไปแล้วจะไม่กลับมาเรียนที่โรงเรียนเดิมอีก

จะย้ายไปเรียนที่อื่น ซึ่งสถานศึกษาที่ไปเข้าศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ผลการสร้างหลักสูตร จากการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของคุณแม่วัยรุ่นที่เข้าศึกษาใน กศน. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 279 คน ผลจากการสำรวจพบว่า ความรู้ที่จำเป็นของคุณแม่วัยรุ่น ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการตั้งครรภ์ การปฏิบัติตามพฤติกรรมความเป็นแม่ และการรับรู้ความสามารถแห่งตน หลังจากนั้น ยกร่างหลักสูตรคุณแม่วัยรุ่น และพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหาสาระจากหลายสาขา คือ แพทย์ นักพัฒนาหลักสูตร นักจิตวิทยา นักวัดและประเมินผล และ นักการศึกษานอกระบบ ด้วยการสัมมนากลุ่ม (Focus group) ได้หลักสูตรคุณแม่วัยรุ่น ที่มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ และมีเนื้อหา 17 หัวข้อ ครอบคลุมความรู้ที่จำเป็นตามที่กล่าวมาในข้างต้น และนำไปทดลองใช้กับคุณแม่วัยรุ่น จำนวน 10 คน ณ ศูนย์ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้วยแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง

ผลการใช้หลักสูตรคุณแม่วัยรุ่นจำนวน 7 คน ที่ศึกษา ณ ศูนย์ กศน. อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรคุณแม่วัยรุ่น การใช้หลักสูตร การปรับสภาพห้องเรียน การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ พบว่า คุณแม่วัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีเพียงคุณแม่วัยรุ่น 1 คน ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และอีก 1 คน มีคะแนนเพิ่มขึ้น แต่ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนที่เหลืออีก 5 คน มีคะแนนไม่เพิ่มขึ้น หากคิดเป็นคะแนนพัฒนาความรู้ของคุณแม่วัยรุ่นกลุ่มนี้ คือ 0.06 หรือ คิดเป็นร้อยละ 6 นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Ranked Test ยังพบอีกว่า คุณแม่วัยรุ่นมีความรู้หลังเรียนและก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน แต่การประเมินพฤติกรรมความเป็นแม่ ด้วยแบบวัดพฤติกรรมความเป็นแม่ จำนวน 42 ข้อ พบว่า พฤติกรรมความเป็นแม่ในภาพรวมของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น ผลการประเมินการรับรู้ความสามารถแห่งตน พบว่า คุณแม่วัยรุ่นมีระดับการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรระดับมากขึ้นไป

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 ได้ฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน สภาพการประกอบอาชีพของคนพิการในวัยทำงาน จำแนกตามประเภทความพิการ และฐานข้อมูลสภาพการตั้งครุภัณฑ์ สาเหตุการตั้งครุภัณฑ์ ของนักเรียนที่ตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียน ระดับอายุที่ต่ำกว่า 20 ปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องความต้องการจำเป็นของผู้พิการโดยเฉพาะผู้มีภาวะออทิสซึม รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับผู้พิการประเภทอื่นๆ และหลักสูตรการสอน สำหรับคุณแม่วัยรุ่นที่นำไปสู่การป้องกันและการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่ตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียนและทารกซึ่งเป็นบุตรของนักเรียนที่ตั้งครุภัณฑ์ต่อไป

5.2 เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือคนพิการ คุณแม่วัยรุ่นในการประกอบอาชีพให้เกิดประสิทธิผลและทราบอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนช่วยคนพิการและคุณแม่วัยรุ่นในด้านประกอบอาชีพ

5.3 ได้หลักสูตรพื้นฐานที่ผ่านกระบวนการทดลองแล้วเพื่อเป็นแนวทางหรือต้นแบบสำหรับสถานศึกษาต่างๆ ทุกรูปแบบการศึกษา ในพื้นที่อื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทความสามารถ ความถนัด และความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความพิการประเภทต่างๆ และนักเรียนด้อยโอกาส เพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่อไป อีกทั้งส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูด้านการศึกษาพิเศษและครูแนะแนว อย่างเป็นรูปธรรม

5.4 ครูในสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เข้าร่วมในการใช้หลักสูตรซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมและการวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยได้เข้ามาร่วมวางแผนแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ร่วมสอน ร่วมสังเกตการณ์และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งครูผู้สอนบุคคลที่มีภาวะออทิสซึม มีความสามารถในการค้นหาศักยภาพ และความถนัด ให้แก่นักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมได้อย่างเหมาะสม

5.5 เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านพื้นฐานอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ โดยเฉพาะผู้ที่มีภาวะออทิสซึมและสำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยก่อนอายุ 20 ปี ใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นแม่ที่เหมาะสมและการรับรู้ความสามารถแห่งตนของแม่หน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย และแนวทาง เพื่อพัฒนางานด้านอาชีพแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

5.6 สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา อาจจะนำเนื้อหาสาระของหลักสูตรนี้มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้มีความรู้และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสองสถานะ คือ ความเป็นแม่ และนักเรียน

5.7 ลดอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำและลดอัตราแรงงานไร้ฝีมือของคุณแม่วัยรุ่นเพราะเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย ประเทศชาติจึงขาดพลเมืองชั้นนำในการพัฒนาประเทศ

5.8 เกิดความร่วมมือของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบกับเยาวชนกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เจ้าหน้าที่ด้านอนามัย สาธารณสุข พยาบาล และพระสงฆ์ เป็นต้น

5.9 เกิดสังคมเอื้ออาทร (Caring communities) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้แสดงออกถึงความห่วงใยต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่นโดยเฉพาะคนพิการหรือคนที่มีความบกพร่องหรือผู้ด้อยโอกาส ยากไร้ ซึ่งการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรนี้ ปังบอกถึงความมีค่านิยมร่วมกันที่สะท้อนออกมาในเชิงปฏิบัติต่างๆ และค่านิยมร่วมเหล่านี้ก่อให้เกิดพลังอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority) ขึ้นในสถานศึกษาและต่อเนื่องสู่สังคมต่อไปในที่สุด

6. หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

6.1 สถานศึกษาเฉพาะความพิการ สถาบันวิจัยที่จัดการศึกษาสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะออทิสติก สถาบันฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการ ศูนย์พัฒนาและความช่วยเหลือผู้พิการ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอาชีพ การจัดทำสื่อประกอบการฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการ

6.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่รับนักเรียนพิการเข้าศึกษาและ พบปัญหาเรียนที่ตั้งครรภ์ไวยเรียน

6.3 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาสาขาการศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ได้นำไปใช้ในการศึกษาวิจัยแก่นักศึกษาและคณาจารย์ ในการ ต่อยอดองค์ความรู้หรือขยายพรมแดนของความรู้ต่อไป

6.4 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการแห่งชาติ ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือคนพิการให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงบริการ ความช่วยเหลือที่รัฐจัดให้ตาม กฎหมาย

6.5 หน่วยงานทางราชการ มูลนิธิ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ปัญหานี้ได้มีสารสนเทศและข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผน การร่วมมือหรือหาทางป้องกันเพื่อลดจำนวน นักเรียนเหล่านี้ลงเรื่อย ๆ